

SČÍTÁNÍ LIDU 3. část

Sčítání obyvatel v roce 2021 se nám pomalu chýlí ke konci, a proto nahlédněme spolu ještě jednou, tedy po třetí, do Sčítacích archů Geršova, Otína a Pohořílek, které v letech 1890 a 1900 vyplnili naši předkové. I tentokrát jsem pro vás z nich vybrala pouze několik zajímavostí.

Sčítání v roce 1890

Představte si, že při tomto sčítání se zjišťovala i gramotnost lidu a vady duševní i tělesné. Do sčítacích listů tak přibýly kolonky:

- **č. 18 - umí číst a psát a č. 19 - umí jen číst.**

V kolonce č. 19 jsem našla pouze v Otíně 4 a v Pohořílkách 3 ženy – vesměs šlo o nádenice staršího věku nebo výměnkářky.

- V dalších kolonkách, zjišťujících **vady tělesné i duševní**, tedy:

č. 20 - na obě oči slepý, č. 21 - hluchoněmý, č. 22 - choromyslný, č. 23 – kretin, nebyl u nás zapsán žádný občan. Vzhledem k tomu, že vyplňování těchto kolonek nebylo asi bezproblémové, při následujícím sčítání se již tyto kolonky ve sčítacích archích neobjevily. Zůstal pouze dotaz na gramotnost.

- A jak naše předky komise v roce 1890 posčítala?

Otín měl 19 čísel popisných a 165 obyvatel

Geršov 11 70

Pohořílky 15 118

45 domů a celkem 373 občanů

V Otíně bylo v té době 5 domů neobydlených – čp. 1a, 7, 17a, 22 a 24.

Sčítání v roce 1900

Abychom si trochu udělali obrázek i o tom, čím se lidé u nás živili, podívejme se tentokrát zase do jiných kolonek sčítacích archů. Dozvíme se tak, že např.:

v Otíně:

- jen 4 děti **studovaly**: - Lojzík z čp. 5 a Leopold z čp. 18 studují na reálce ve Velkém Meziříčí,
  - Karlík z čp. 17 na Hospodářské škole ve Velkém Meziříčí a
  - Maruška z čp. 1 na Ženském vzdělávacím ústavu Vesna v Brně
- ostatní děti pak **pomáhaly v hospodářství** nebo **šly do služby za mzdu.**

Děvče sloužilo jako děvečka, pasačka neb služka (Tak o tom se mi má babička něco navyprávěla! Byla ve službě u sedláka už od osmi let.), **chlapec** pak se mohl stát pasákem neb pohůnkem a později čeledínem nebo nádeníkem,

- co se týkalo **řemesel**, byli v obci:

tovaryš Jan – **kovář** z čp. 2, tovaryš Vínček – **řezník** z čp. 5, **sedlářský** učeň Petr z čp. 6, tovaryš Josef – **zedník** z čp. 15, tovaryš Jan – **obuvník** z čp. 21 (tak ten pracoval v Třebíči u Zinkaizlů),

- jinak všichni obyvatelé pracovali **v zemědělství**, na vlastním či propachtovaném nebo jako nádeníci u cizích za mzdu. Někteří pak odcházeli **za živobytím do ciziny**, odtud především do Vídně (např. v čp. 23 má dcera Anna poznámku, že je **ve Vídni**),

- na Křekovci (samota, hájenka) bydlel **hajný** Bieber s manželkou a pěti dětmi,

- a i tentokrát najdeme ve sčítacích arších **vojáka** – Vilhelm z čp. 23. právě slouží u c.k. pěšího pluku zemské obrany č. 14

v Pohořílkách:

- v této době žádné z pohořílských dětí nestuduje,

- ale Lojzík z čp. 1 se učí na **řezníka** a Bohouš zas na **obuvníka**,

Pepa z čp. 4 bude také obuvník, ale ten se učí až ve Vídni na Burgerstrasse,

- obuvnický tovaryš, také Pepa, z čp.6 je právě teď bez práce doma

- také **kovářský** tovaryš z čp. 12 se jmenuje – jak jinak než Josef. Josef a Marie jsou vůbec nejčtenější jména, ale přímo o jménech a příjmeních si povíme ještě někdy příště. Teď se vraťme zpět ke sčítacím archům.

- v čp.1 žije lesní hospodář, **hajný** Kašpar, zaměstnanec knížete Rudolfa Lobkowitze.

v Geršově:

- žil v roce 1900 právě v čp. 11 v podnájmu **kamenický tovaryš** s manželkou a dětmi, který měl domovské právo v Novém Městě,

- v čp. 10 žil tovaryš Jan, **obuvník**,

- a učeň byl v Geršově jen jeden – Jindřich z čp. 3. Učil se na **řezníka** až Znojmě,

- všechny rodiny se přihlásily k víře katolické.

Rodiny evangelické zmizely? Ty naše čtyři z čp. 2, 7, 8 a 10 (tedy Cahovi, Trutnovi a Peštalovi), se celé odstěhovaly. Kam? Tak to vám určitě někdy ještě povyprávím a myslím, že to bude dlouhé a zajímavé povídání.

A jak dopadlo nakonec samotné sčítání v roce 1900?

v Otíně žilo 178 obyvatel v 25 domech,

v Pohorilkách 111 obyvatel v 15 domech

v Geršově 86 obyvatel ve 12 domech

celkem 375 obyvatel a 52 domů

Velkým kladem rakouských sčítání bylo, že všechny výsledky byly vydány tiskem v rámci pramenných děl rakouské statistiky v řadě sčítání lidu. Rakouská sčítání z let 1890 – 1910 se svým obsahem, kvalitou zpracování a rozsahem publikovaných dat zařadila mezi nejlépe organizovaná a provedená sčítání své doby a jejich výsledky jsou dodnes nezastupitelným pramenem informací o obyvatelstvu tohoto regionu na přelomu 19. a 20. století.

A to je pro dnešek už doopravdy všechno. Snad jsem vám alespoň trošku přiblížila, co všechno lze ze starých sčítacích listů zjistit.

A ještě něco, tak, jako se dělají pro určitý rod rodokmeny lidí, lze vytvořit i jakýsi „rodokmen domu“ - tedy posloupnost jednotlivých obyvatel domu. A právě při vytváření takového rodokmenu údaje ze sčítání mohou hodně napomoci. Budete-li mít někdo zájem si takový rodokmen svého domu udělat, můžeme se do toho pustit společně.

Příště už si povíme zase něco z historie obce.

Vaše kronikářka